

Studia Generalia 2010

HYVÄÄ ELÄMÄÄ ETSIMÄSSÄ

Helsingin yliopisto 11.3.2010, Porthania PI (Yliopistonkatu 3), klo 17.00–19.00

UTELIAS IHMINEN PÄRJÄÄ AINA

Professori Kirsti Lonka

Oppimisen uudet mahdollisuudet

Mikäli haluamme säilyttää nykyisen maineemme korkean tason koulutusmaana, meidän on uudistuttava ja muututtava jatkuvasti. Emme tule menestymään niillä perinteisillä aloilla, jotka ovat tuottaneet nykyisen hyvinvointiyhteiskunnan, eikä nykyisillä toimintatavoilla pystytä myöskään kestävään ja ekologiseen kehitykseen. Tulevaisuudessa on yhä tärkeämpää, että jokainen kansalainen on aktiivinen toimija, joka pystyy luomaan uutta tietoa ja uusia tapoja toimia. Interaktiivinen uusi digitaalinen maailma edellyttää, että kehitämme uusia sosiaalisia-, pedagogisia- ja tietokäytäntöjä. Oppiminen on ehtymätön luonnonvara, joka auttaa meitä uusiutumaan.

Nykyään tiedämme aivojen toiminnasta paljon enemmän kuin ennen. Aivot eivät ole mikään tietoa käsittelevä tietokone, vaan ihminen on biologisesti kulttuurinen olento, jolle on lajityypillistä luoda uusia kulttuurisia käytäntöjä. Terveet aivot eivät ole toimintaamme ennalta määräävä järjestelmä, vaan niiden muovautuvuus on uskomaton. Oppimista tapahtuu läpi elämän ja ihmisen aivotoiminta pystyy sopeutumaan juuri siihen tarkoitukseen, mihin aivoja olisi tarkoitus käyttää. Toisaalta ajattelussa on aikuisella ihmisellä paljon sisäänrakennettua konservatiivisuuttakin. Aivot ovat ikään kuin iso hypoteesia testaava elin, joka sivuuttaa aikaisempaan ymmärrykseen sopimatonta tietoa ja suosii ennestään tuttua. Ihminen ei aina usko, mitä näkee, vaan pikemminkin näkee, mitä usko.

Ihminen on loppumattoman utelias ja leikkisä, *homo ludens*, jota motivoi uusi ja joka jatkuvasti tarvitsee uusia haasteita. Tunteet ja motivaatio ovatkin elimellinen osa ihmisen älyllistä toimintaa. Älyllisen evoluution taustalla on pyrkimys siihen, että toiminta on ihmiselle riittävän haastavaa ja että hän samanaikaisesti tuntee pystyvänsä vastaamaan haasteeseen. Tällaista tasapainotilaa kutsutaan myös motivaatiotutkimuksessa virtaustilaksi (flow). Uusin oppimistutkimus on alkanut ottaa huomioon tunteet. Oma tutkimuksemme käsittelee yliopisto-opiskelijoiden yhteisöllistä oppimista, motivationaalisia tiloja, akateemisia tunteita ja toimijuuden kehittymistä. Ihminen motivoituu helpoimmin oppimaan, kun hänellä on itsellään aktiivinen rooli, hänen aiemmat tietonsa ja taitonsa otetaan huomioon ja tavoitteet ovat läpinäkyvät ja ymmärrettävät. Uusi ns. nettisukupolven on syntynyt kännykkä ja tietokoneen hiiri kädessä. Heille on entistä vaikeampaa istua ja kuunnella muita, he kaipaavat aktiivista toimijan roolia yhteiskunnassa. Valitettavasti tämä nuori sukupolvi usein istutetaan pulpettiin ja heiltä viedään kaikki se, mikä heitä mahdollisesti voisi motivoida.

Ihmisen älykkyys ja mieli on ilmeisesti hajautunut sekä muiden ihmisten että käytettyjen apuvälineiden kanssa. Ihminen ulkoistaa osan älyllistä ja sosiaalista toimintaansa erilaisille apuvälineille, mutta hän myös jatkuvasti luo uusia välineitä ja uusia sosiaalisia käytäntöjä, joiden avulla hän uudelleen jäsentää omaa toimintaansa.. Hypermonimutkaisuus on tyypillistä nykyisille oppimishaasteille, joka edellyttää. Meidän on lakettava ajattelemasta oppimista pelkästään tiedon hankkimisena, jotta pystyisimme oikein ymmärtämään sitä, mitä ihmisyyys, oppiminen ja kehittyminen ovat.

Suora lähetys ja videotallenteet internetissä, osoitteessa video.helsinki.fi/studia/.
Luentojen lyhennelmät ja luentosarjan ohjelma löytyy osoitteesta www.helsinki.fi/vst.
Luentosarjan luennot julkaistaan kirjana Vapaan sivistystyön toimikunnan julkaisusarjassa.
Tilaukset: (09) 191 58063 (toimisto), vst@helsinki.fi tai [www-sivuilla www.helsinki.fi/vst](http://www-sivuilla.www.helsinki.fi/vst).